

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ascensus Moysis in montem Seu De Oratione Tractatus Tribus Stationibus ac vijs Purgatiua Illuminatiua Vnitiua distinctus

Crombecius, Johannes

Avdomari, 1618

Textvs Qvartvs. Et esto ibi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38133

ampla atq; ardua esse profiteor. Quis non ob-
 stupeſcat, ait, & admiretur, tantam benevolentiam
 erga nos Dei, ut mortalibus tantum honoris largi-
 atur ut dignos nos habuerit, qui cum ipſo colloqua-
 mur, noſtraq; vota apud ipſum deferamus? Nam
 verè cum Deo fabulamur, quoties vacamus depre-
 cationi; per quam ſimul & Angelis copulamur; &
 ſocietatem, quam cum brutis animantibus habeba-
 mus, procul effugere videmur. Angelorū enim opus
 eſt deprecatio, ſuperans interim etiam illorum di-
 gnitatem, ſi tamen maius eſt Angelorum dignitate,
 colloquium miſcere cum Deo. Atqui; quod id ſu-
 blimius ſit, ipſi nos docent, multo quidem cum tre-
 more, vota ſua offerentes. Haecenus Chryſoſt,

TEXTVS QVARTVS.

Et eſto ibi.

1. **M**andatur Moyſi, ut montem con-
 ſcendat, verbis expoſitis. *Ascende,*
 ait, Dominus, *in montem.* Haud dubiè, ut ibi
 aliquid, vel agat, vel audiat. Et ex conſequenti,
 non ut aſcendat tantum, & ſtatim ruruſum ad
 locum vnde aſcendit, redeat: Quid enim
 prodeſſet aſcendiſſe? Ecquis eſſet adeò ſtu-
 pidus, qui ſe mandato ſatiſfecifſe arbitraretur
 ſi conſenſo monte, illicò recurreret. Ni-
 hilominùs, nequid integritati mandati delit
 addit Dominus, & *eſto ibi.* Quàm neceſſe
 Moyſi fuerit id inculcare, non diſputo. Meo
 ſane inſtituto, hæc pars ita neceſſaria eſt, ut
 ſi deeſſet proſuſ foret adiſcienda. Mandatur

E 2

nobis

NM

446

nobis orationis exercitiū. Huius, mādati vix
vnquam memores sumus: & si subinde pi-
entissimi recordentur, & vtcumq; frequētes
sint in hoc monte: retinendi sunt tamen, ne
recurrant mente, ac cogitatione, nōnumquā
etiam affectu, ad ea quæ deseruisse oporteret.
Persæpe sanè non pauci citius pœne descen-
dūt, quàm in orationis monte pedē fixerint.
Idcirco additur: *Et esto ibi*, Non enim est in
monte, qui domi negotiatur, & ea pertractat
animo, quæ ante ascensum exercebat. Quare
de præcepto orationis, de attentione, & con-
ditionibus eiusdem ante omnia nobis disse-
rendum erit.

SECTIO PRIMA.

De præcepto atq; necessitate orandi.

1. **M**agnum Deus humanæ infirmi-
tati beneficium præstitit, dum
non tantū virtutum actus, & præsidia ad
salutem nostram & quarendam, & conser-
vandam necessaria, verbo, scripto, exemplo
nobis exposuit; sed etiam eadem severè mā-
davit, cū perdendæ suæ amicitia, pœnarumq;
gravissimarū incurrendarū interminatione,
si desimus officio præscripto nobis, in quo
singularis eius bonitas elucet, quandoquidē
& eius mandato respondere, & simul eter-
nam

nam gloriam promereri, vna eademq; via liceat.

2. Oratio virtus est, eiusq; vtilitates, quã eminentes sint, & ex parte vidimus, & magis elucebit postmodum. Verum abhorremus à sententia Pelagij & hereticorum qui orationem vtilem volunt, necessariam minimè. Cur necessariam? Primò quia præcepta est: quia sine ea vel iustitiam, vel salutem consequi nequimus.

3. Nemo fallatur, ratus rem arbitrariam esse orationem; ait enim Sapientia æterna. *Oportet semper orare, & nunquam deficere. Quid Luca 18.* sibi vult dictio oportet? Certè importat orãdi 1, & præceptum, & necessitatem. Nec tantum voluit nos Dominus orare, sed etiam semper orare, nempe quantum humana fragilitas patitur. *Sine intermissione orate. Hac est enim 1. Tessal.* voluntas Dei ait Paulus Apostolus. Orate quotidie non intermittentes susceptam orationis studium, & quantum fieri potest, vt exponit S. Chrysostomus. Hoc præceptum novum non est, etiam antiquis est datum. *Subditus esto Domino* (ait David) *& ora eum. Ecclesiasticus Psal. 36.* quoq; idem præceptum proponit: *Non impediatis* (inquit) *orare semper, & ne verearis vsq; Eccl 18.* *ad mortem iustificari:* id est ne finas te impediri 22. à tam necessario exercitio. Beatus Augustinus, eandem comprobat veritatem. *Qui Probans.* *non bona data, ait, dare filiis suis, petere nos, & 121. c. 8.*

E 3 quarere

NVI

416

querere, & pulsare compellit. Quod quare facias, qui novit, quid nobis necessarium sit priusquam perzamus ab eo, satis exploratum est.

4. Hoc divinum mandatum fundamento admodum solido nititur. Quid enim prodest homini esse, si & semper esse, & beatus esse non possit? At qua ratione id assequemur? Tenetur enim quisq; seipsum diligere, conservareq; (vbi res omnes facere advertimus) & primam sui ratione ducere, maxime vero vbi de salute eterna agitur, quam sub pena perpetue damnationis querere, adipisci q; obstringimur, etiã lege divina, & naturali. Quid enim prodest homini esse, si & semper esse, & beatus esse non possit? qua inquã ratione id assequemur? Qua via? Quo subsidio? oratione constanti ac continua petitione. Quid alia via, ac ratio nulla? Nulla planè. Cum enim à Deo auxilium hoc pendeat, nec ipse largiri statuerit nisi petentibus, necesse omnino est, ad orationis asylum cofugere ni perire velimus. Hanc veritatem sic confirmat.

B. Augustinus. Nullum credimus ad salutem, nisi Deo invitante venire: nullum invitatum salutem suam, nisi auxiliante Deo operari: nullum, nisi orationem auxilium promereri. Hec Augustinus. At

Lib. de Ecclesiasticis doctoribus
 cur Deus rogari vult? Dominus est: ita ipsi placet; & ni rogaveris, nihil obtinebis. Cur ita? bono tuo, vt nempè identidem accedes, cognoscas, & quidem eum vnum esse rerum omnium

omnium auctorem, & maximè gratiæ ac salutis tuæ; utq; acceptis beneficijs illū diligas, & ab eo magis diligaris, illiq; gratias agas: cum enim ait, *Petite & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis: satis insinuat, nisi petas te nihil accepturū. Nolite (ait Christus) murmurare in invicem, nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum. Quasi dicat; Nolite murmurare ob ea quæ dixi; sed potius Deum precamini, ut nos illuminet. Nemo enim potest credere in me, nisi quem pater traxerit. Dices non trahor. Respondet S. Augustinus. Si non traheris, ora ut traharis.*

Matt. 7. 7

Ioan. 6. 43

Tract. 26 in Ioan.

Orationis necessariorum occasiones. 1.

Psal. 37. 5.

Ecc. 3. 4

5. Quoties ergo necessitas ingruit, toties oportet ad orationem confugiamus, ne auxilio opportuno carentes, salutis nostræ iacturam faciamus. Necessitatum varij casus: atq; imprimis ea non minima, qua quis peccato lethali obstrictus iustificationem adipisci tenetur. Ait David. *Tu remisisti impietate peccati mei; & addit. Pro hac orabit ad te omnis Sanctus: multò ergò magis peccator orare tenebitur.*
 6. Alia necessitas, cum gravis tentatio ingruit non enim minùs iustus tenetur iustitiã cōservare, quàm impius acquirere: Ecclesiasticus certè ita nos hortatur. *Qui diligit Deū exorabit pro peccatis, & cōtinebit se ab illis. Oratione ergò vitatur peccatū. Hinc Christus Dominus, vigilate, ait Apostolis suis, & orate ut non intretis in tentationem.*

E 4 tionem

NVI
416

tentationem.

7. Quid si non urgeat admodum tentatio
Nihilominus tam variae, gravesq; labendi
occasiones sunt, ut sine orationis praesidio ea
nemo queat effugere. Arbitror (inquit Chry-

*Lib. de
orando
Deo*

ostomus) cunctis esse manifestum quod simpliciter impossibile sit absq; precationis praesidio cum virtute vivere, cumq; hac huius vitae cursum degerit.

8. Gravissima necessitas quaerendae salutis

est, cum mortis periculum imminet, quo

tempore omnia tuta timenda sunt. Ideo Christus Dominus Apostolis suis saepe inculcat,

ac severe monet; *Videte, vigilate, & orate, ne*

Marc. 13

cius enim quando tempus sit. Iterum alibi. Vigilate itaq; omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia quae futura sunt, Ex quibus sequitur, eum qui naui se committit, vel periculosum iter aggreditur, vel domicilio contagione laborante, orationis, salutisq; praesidia negligit, seq; damnationis periculum exponit, gravissimo scelere sese obstringere. Eum quoq; cui copia Sacerdotis non est, ad exomologesim faciendam, teneri ad orationis asylum confugere; sicut & eum, quem vel celebrare divina, aut sumere necessitas urget.

33.

Luc. 21.

36.

9. Si quis in virtutis palaestra velit proficere

(quod Religiosi profitentur) necesse quoq;

faciendum est sibi orationem reddat familiarem, alio

quin infinitis naevis, ac defectibus scatebit, &

verò nunquam virtutis robur, ac soliditatem

attingat.

II.

attinget, Ideo nos hortatur B. Petrus. *Estote 1. Pet. prudentes, & vigilate in orationibus. Sicut oculus 4.7. corporis* (inquit S. Hilarius) *etiam plenissime sanus, Lib. de nisi candore lucis adiutus, non potest cernere: Sic natura etiam homo perfectissime iustificatus, nisi aeterna & gra. luce iustitiae divinitus adiuvetur, restè non potest vivere.* Hęc, Hilarius. At lux illa oratione impetratur vti virtutes omnes cum studiosè ijs acquirendis operã damus, simulq; à Deo ardentè, illas nobis infundat efflagitamus.

Si quis indiget Sapientia (inquit B. Iacobus) *Iac. 1.5. postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter & da- Lib. de bitur ei. Chryost. verò: qui fiat* (inquit) *vt quis orando virtutem exerceat nisi continenter supplex ad genua Deo. accidat ei, qui virtutem omnem largitur hominibus.*

10. Corporales quoq; necessitates, in hoc mi- 5. fero exilio multæ non desunt, ob quas ad di- In varijs viciã benignitatè conciliandã confugere de- afflictio- beamus. *Fili* (ait sapiens) *in tua infirmitate ne nibus despicias te ipsum, sed ora dominum, & ipse curabit Eccl. 38. te.* Quid mirum si desolationem patiamur ob 9. morbos, bonorum iacturam, damnaq; quæ quotidie incurrimus. Ad tabernaculum domini, ad patrem misericordiarum, in sinum matris, afflicti atq; inopes negligentes recurrere; ideoq; dolore contabescimus, in squa- 6. lore & ærumna miseram vitã trahimus; quã lætam duceremus, si orationis solatio vte- remur.

11. Gratos quoq; nos Deo, ac memores *Gratitu- esse diuis ergo*

E 5

esse diuis ergo

NVI

416

esse beneficiorum decet: saepeq; ingratitude
fontem benignitatis divinæ arefaciens, pe-
riculo nos desertionis exponit. Ideo Beatus
1. Tesal. Paulus. *In omnibus (ait) gratias agite.* Pulchre
5 17, regius psaltes. *Immola (inquit) Deo sacrifici-*
Psal. 49. *cium laudis, & redde altissimo vota tua. Et invoca-*
14. *me in die tribulationis, eruum te, & honorificabis*
me.

7. 12. Deniq; etsi nullum vitæ in hoc mundo
Oratio- salutisq; discrimen foret (quâvis innumera
nis sum sint) nulla quoq; necessitas, aut præceptum,
dignitas. nihilominus dignitas tam eminentis exer-
citij ac colloquij, cum divina maiestate, instar
urgentissimi præcepti nobis esse deberet, ut
assidue hoc tanto bono frui, omni contentio-
ne niteremur, cum nullo modo sine incre-
dibili celestium donorum, ornamentorum,
solationumq; ac meritorum iactura præter-
mitti non possit. Hic profectò mihi verba
desunt, tanta res est, cum summo illo numine
ad colloquium admitti. Substituam mihi os
illud aureum Chryostomum, qui de hoc
Lib. 1. de argumento, eloquentiæ flumen fudisse me-
orando rito dici potest. *Quisquis non orat Deum (inquit)*
Deo. *nec divino colloquio cupit assidue frui, is mortuus est*
& vita carens, expersq; sana mentis. Nam hoc
ipsum est evidentissimum amentia argumentum, non
intelligere magnitudinem huius honoris, nec amare
deprecandi studium, nec hoc habere persuasum quod
anima mors sit, non provolui ad Dei genua. Quis
insuper

in super, quod oporteat quavis morte tristius existimare, si quis deprecatione privetur. Pulchre nos docet Daniel ille propheta magnus, qui maluerit emori quam triduo duntaxat arceri ab orando. Hæc Chrysostomus. Cuius testimonio quod addam non habeo.

Dan. 6

SECTIO SECVNDA.

De distractionibus, earumque origine & fontibus.

1. **Q**uæ de orationis dignitate, necessitate ac fructu diximus, sic vera explorataque sunt, ut nemo sine gravi errore (& ut vult Chrysostomus) dementia negare possit. Nihilominus multi hisce celestibus delicijs minimè assueti, laborem fugiunt: à suis commodis, rerumque caducarum amore invitati, avelli sese patientes. Cumque longissimum diei decursum nugis traducant, ijs absorpti, brevissimum earum tempus reputant: exile autem orationis spatium longissimum; cui, acceleratione molesti officij, quantum possunt nihilominus detrahunt, ut desiderijs explendis insani tribuant, de iactura tantarum opum parùm solliciti.

lib. 1. de orando Deo.

2. Accedit & aliud gravius incommodum: quod ij ipsi, etsi orare videantur, labiaque moveant, animus tamen non raro peregrinatur, ampliusque ibi sunt, ubi vel amant, vel sua eos occupat

occupat

NVI

416

occupat cogitatio; quā aut in orationis loco aut corā eo, cui se loqui arbitrētur; rati Deū sibi admodū astrictum, si brevi tempore vel quippiā diebus singulis, vel hebdomadis, forte etiam mensibus, aliquas preculas officitanter recitent.

3. An distractiones sint, & quid sint ignorat nonnulli: rogatiq; an orationis tempore vagentur animo, negant. Alij etsi id facile discernant; longa tamen assuetudine, atq; incuria, totum orationis tempus, alienis rebus cogitandis absument. Et quia difficile est mentem sistere, & palabundas cogitationes coercere, fracti rei difficultate, habenas laxant, & impetum super venientium cogitationum admittunt; nonnunquam aut natura defectu, aut vitio proprio, aut certē iusto Dei iudicio ac dispensatione. De tribus hisce fontibus sigillatim tractandum est.

Tres fontes unde distractiones oriuntur.

SECTIO TERTIA.

De distractionum fonte, qui à natura imbecillitate proficiscitur.

1. **V**aria sunt hominum ingenia, naturæq; conditiones, temperamēta iuxta ac complexiones: ex quibus vel ingenij, iudicijq; vivacitas emicat; vel morum venustas elucet: aut etiam stupiditas atq; in-

condita

conditi mores sese exerunt; atq; vt alijs membra, alijs sanitas & vires: ita alijs partiū illarum integritas, aut bonitas quæ ad magna hominem aptum constituat vt supremo cōditori visum fuerit tribuuntur aut negantur, & vt cuiq; fundo sua est cōditio propria: *hic segetes; illicq; veniunt felicius vna: ita & cuiq; sua est propensio, & industria.* Nonnulli poetæ; alij pictores; alij architecti nascuntur; alij studijs apti; alij negocijs tractandis; ad hæc alij ineptissimi. Quare mirum non est, si subinde queramus de difficultate meditandi, discurrendi, sistendi cogitationes, ne nos in fines orbis, orationis tempore deportent: si enim defectus in ipsa natura lateat, difficile erit hunc impetum fluctuum cogere ac concludere. Nature ergo hic aliquot infirmitates exprimendę sunt, & remedia admovenda.

1. Prima est quædam instabilitas mentis, & concurrentium rerum volubilitas, quæ cogitationem in varia, & maximè dissimilia abripit. Hæc præsupponit aliquid in cerebro circa imaginativā desiderari. Fit etiam subinde vt complexio incondita, timidum reddat hominem, turbetq; , vt minimis quibuscumq; vmbri occurrētibus percellatur. Melancholia quoq; , quę fex & sedimentum sanguinis est, tetras, perisæpe cogitationes, impuras, blasphemias generat, & scrupulos deterrimos, qui quietem omnem adimat, peccatorum *Naturę defectus*

Naturę defectus

1.

2.

3.

Melancholia in sanis

NVI

416

catorum præteritorum memoriam afflicte
refricet, & muscarum instar recurrant, pur-
gent, & velut impetiginis pruritus perpetuo
mordicent. Quidam ad singula opera, ac co-
gitationes, peccata se perpetrare comminiscuntur,
eaq; quasi admissa accusant; fregere
te, antequam eis persuadeas dicendo, ut con-
silio acquiescant, aut etiam sententiam mor-
tent.

2. Alia infirmitas ex capitis prolixo dolore
aut virium defectu nascitur. Quo tempore
parum, vel nihil fieri potest; etsi non diffi-
tear, quin aut raro fiat ut etiam maxime in-
firmi, debiles, morbisq; depressi, optimo iu-
dicio utantur, ac discursu: nec tam arceantur
ab attentione ob defectum discursus, quam
metu, ne vires necessarias labefactent.
3. Nonnullis constant vires, ac optima fru-
untur valetudine, sed discursum nullum ha-
bent, quicquid sibi proponant, nihil occurrat
aliud, quam quod prius conceperunt; ariditate
manent, & lateres lavare in oratione tem-
pusve se perdere profitentur.
4. Contingit etiam subinde ut præter soli-
tum, quis se planè ineptum inveniat, eiusq;
indispositionis causam ignoret, ut quicquid
attendet, præter ariditatem inveniat nihil aliud
si vim adhibeat, caput lædat. Hæc quotidiana
pauciq; sunt, qui non persæpe lamententur
cum Apostolo, *Infelix ego homo, quis me liberabit*

abit de corpore mortis huius? Et corpus quod cor- Rom. 4
rumpitur aggravat animam; & terrena inhabi- 14
tatio deprimit sensum multa cogitantem. Alliga- Sa. 9. 15
mur dum vivimus corpori infirmo, quo ani-
ma velut instrumento utitur, & instrumēto
irrationali, quod non flectitur ad nutum ar-
tificis; idē patientia nobis opus est, donec
absorbeat quod mortale est, & immor-
talitatem induamus, nihilominus de reme-
dijs cogitandum.

5. Non enim opinari debent qui hiscē infir-
mitatibus laborant, se ab orationis exercitio
eximi, quandoquidem dominus severē mā-
det, semper orandum, & nunquam deficien-
dum. Observandum ergo erit, an allata im-
pedimenta perpetua sint: an verō tempo-
ranea: hicne instabilitate, ac volubilitate ani-
mi continua, quam arcere nequeat, laboret,
an verō per intervalla tantū temporis: Ille
dolore ne capitis assiduo torqueatur; Iste de-
tineatur morbo absq; spe vlla recuperandæ
valetudinis. Si enim incommoda hæc remit-
tant sese, nec orationem internam, aut me-
ditationem præpediant; fieri debet, quod
fieri potest: Alioquin vt cibi alij sanis, alij
infirmis conveniunt; sic exercitia, diverso
modo affectis quadrare dignoscuntur. Fru-
strā ergo hi mentem commentationibus di-
vinis adijcerent; lugeant ipsi infirmitatem
suam, humilient Deo animas suas; patienter
sustineant

Remedia
contra
distractio-
nes ortas
ex natu-
ra defec-
tu.

NVI
416

sustineant, & quod in hac virtute sibi desiderari, negariq; cernunt, aliarum virtutum exercitio compensare nitantur; magna in Deum caritate flagrent; qui per valetudinē possunt alijs lubenter obsequia sua deferunt; Humilitatis & obedientiæ amore atq; exercitio ceteris præstent; magno animo adversa ferant, eleemosynis aliorum miseriam sublevēt. Haec enim omnia ab omnibus si facultates non desint, exerceri possunt.

6. Nemo deinde obtendere potest, se frequentibus orationibus iaculatorijs vti non posse: eas habeat ad manum; frequenter interna ducat suspiria, ad Deū anhelet. Hic caput non læditur; discursu enim longo non est opus; vires non debilitantur. Formulæ huiusmodi orationum dedimus in libro de studio perfectionis secundo.

7. Libelli precum hic opportuni esse possunt vti & tractatus spirituales, quibus animus inflammatur, & mens præclaris sententijs imbuatur. Et quamvis ob animi inconstantiam, ac debilitatem, pauca memoriæ insideant, ipse tamen homo interior gratia aspersus remanebit, cribro haud absimilis, quod est aquam, quam recepit, minimè retineat, huiusmodi tamen effuso liquore persistet. Affectus namq; ex gratiæ, piæq; doctrinæ humore collectus imbuet internum pectus, ac contractam ariditatem macerabit.

42

8. Nolim præterea horum nonnullos, omni
 ex parte ab oratione mentali eximere. Eis
 enim magno præsidio erit si lectionem quandam
 instituât, vel scripturæ sacræ, vt psalmodum,
 proverbiorum Salomonis, vel evangeliorum,
 aut libelli alicuius pij, quorum textum oculis
 assidue subijciant, & verbo tenus examinēt.
 Exercitium hoc, partim lectio, partim me-
 ditatio appellari potest. Exemplo res evadet
 clarior. Assumo ruminandum psalmum Da-
 vidis primum. *Beati immaculati in via, qui am-
 bulant in lege Domini.* 1. Ferculum quod mihi
 appono est verbum *Beati*. Et quare? An in
 hoc seculo beatitudo reperiri possit? In quo?
 Quomodo differat ab æterna? His pastus de-
 litijs, venio ad secundum. *Immaculati*. Et
 quæro, an beatitudo consistat in carètia ma-
 cularum? Deinde quot genera eorum qui
 maculis fœdantur? Quinam sine macula?
 Cur immaculati *Beati*? Tertium est. *In via*.
 Quid hæc via? Cur vita nostra via appelle-
 tur? Cur lex divina, via vel semita? An quis
 in via carere possit macula? An idem *beati*
 dicantur qui immaculatè vivunt in via? 4.
Qui ambulant. Quid iacere? Quid stare? Quid
 moveri? Quid ambulare? Quibus pedibus
 promoveamur. 5. *In lege*. Quæ ratio ambulandi
 in lege Domini? Quid illa lex? An secura,
 an benigna, an proprijs viribus explenda. 6.
Domini. Quis hic Dominus? An id nominis
 E mereatur,

Psal. 113

NVI

416

mereatur, & hominum obedientiam. Hoc exempli gratia allatum fit. Levat hæc ratio meditantem à labore magni discursus; ab inventione argumenti; materiam copiosam variâq; suppeditat, & non sine instructione novaque consolatione commentantem relinquit.

5. 9. Qui minis à scientia instructi sunt, poterunt imaginibus, quibus aut vita, ac virtutes Christi Domini, aut sanctissimæ eius matris aut sanctorum delineatæ sunt; & dum singula percurrent, vtilem meditationem instituent.

6. 10. Valent verò quâ maximè puncta quæ dâ suggesta, de Passione Redemptoris nostri, aut etiam iconibus expressa. Nescio enim quid bonus Dominus repêdere soleat ijs, qui in passionis eius, vel sola cogitatione occupantur.

7. 11. Non debent quoq; inutiles æstimari orationes vocales, quas à parentibus, vel à scholis, vel Ecclesiæ usu, aut libellis habemus, ac didicimus: quod enim à religiose mente proficiscitur, id Deo gratissimum; & sæpè propior est huiusmodi simplicium, & mansuetorum orationibus, quàm altissimorum speculationibus. Qui legere nesciunt recitent orationem dominicam. Hæc perfectissima oratio est: eam filius Dei æterni Sapiencia composuit & dicere iussit. Salutem

Angelis

Angelico more virginem Dei parentē. Deniq; quod pia mens eis suggerit, in conspectu Creatoris tui fundant humiliter. Internum eorum clamorem Deus exaudiet. Quare nō est quōd queramur de difficultate orādi: et si enim benignè Dominus Deus indulgeat nostrā infirmitati; egrè tamen feret, si nihil attulerimus obsequij nostri, & cū innumeris Angelorum & hominum cœtus, illum laudēt ac prædicēt; nos beneficijs cumulatī, ei gratias non referamus; honorem debitum minimè deferamus; & ab eo qui opitulari potest, opem & gratiam petere negligamus.

SECTIO QUARTA.

De fontibus distractionum, quæ ex hominum culpa promanāt, atq; in primis de animi perturbationibus.

1. **E**T si animus hominis libertate præditus sit arbitrij, ut se quod voluerit inflectat: multa tamen sunt, quæ infirmam voluntatem inclinent in eam etiam partem, quam recta ratio averſatur: ipsaq; voluntas sæpe cedit iuri suo, & se regi permittit, invita ratione, ab aliqua perturbatione, & affectu, etiamsi mens iudicet se & naturæ legē divinamq; prævaricari: huius rei ratio est quod affectus ac perturbationes in anima ipsa, atque aded in appetitu resideāt, & mag-

Infirmi-
tas hume
na unde
nascatur.

Passionē
vis

F 2 80

NVI
416

1. gno pondere trahant in partes suas voluntatem, quæ non raro molesta sollicitatione, precibus, impulsuq; fatigata, manum victa porrigit: accedit quod ubi minimum illæ affectiones animi invaluerint, iudicium ac rationem perturbant, coguntq; de se, rationibusq; obiectis cogitare, falsa pro veris obtrudentes, donec in sententiam suam iudicium pertraxerint; ea ratio est, qua homo etiam invictus expugnatur. Quod si cõstans alioquin stabilisq; sit; quamdiu tamẽ huiusmodi perturbationes vigent, in nobis tyrannidem pati, multosq; susurros, ac suggestiones audire; ijdem turbari à solido virtutis studio, sanctis cogitationibus avocari, in partes varias, & à nobis ipsis avelli necesse est. Ea est vis affectus, seu perturbationis. Quæ cum subito omni pœnè hora dominatur, tum maxime orationis tempore, quo animus ceteras curas seponere solet, sævit, & velut in possessionem suam ingreditur. Hinc Beatus Gregorius. *Non prevalet mens turbata conspici quod vix tranquilla valet inhiare. Nec enim solus nubibus cernitur, nec imago in aqua turbata.*
2. Exemplo res evadet clarior. Ambitio ubi invaluit occupat in primis sedem imperii voluntatem, eamq; demulcet, & cum eam bona gratia facultatem imperandi mentis cogitationes ambitionis excipiat, procurat id si adipiscatur, rationis luminis tenebras

Libri. 5.

mora. 6.

33.

Ambitionis perturbatio.

fund

fundit, veritatis principia evertit; itaq; & animu & mentem inflamat, vt cogitationu recurrentium mole obruatur. Quis hic modus orandi? vbi solitudo mentis? vbi intentionis rectitudo? vbi presentis Numinis & timor, & amor? Et quo cogitationes he omnes? Sane in fumum abeunt. Nunquid (ait Ieremias) *regnabis; quoniam conferes te Cedro?* Multa de nobis imaginamur, cedro libani *Iere. 22.* nos conferentes. Quid denique sequitur? *15.*

Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros libani, & transivi, & ecce non erat; quasiivi eu & non est inventus locus eius. *Psal. 36.* *35.*

3. Quid de inordinato amore mulierum dicam? quanta insania? quibus furijs totus homo corripitur, atq; inardescit? Nec modo vesania hac corpus, venas, sanguinem, aut medullas invadit, sed etiam arcem animi inflamat, labefactat, ac deiecit. Quis modus de Deo cogitandi? Que ratio torrentes ac flumina cogitationum sustendi? Optimè sapiens ac verissimè. *Quid, inquit, Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua.* Porci sunt libidinis servi; consuetudo mulieris, aureum monile reputatur. Sed hoc vncio fucato configuntur insani, feediq; amatores, non tantum in rictu & affricu oris externi, sed maximè interni affectus, quo mulier fatua, eiusque recordatio quocumq; voluerit, vesipum pertrahit.

F 3

4. Irati

NVI

416

Proverbia
24.

4. Irati hominis mens non longè aptior orationis munus est. Ideò nos hortatur Apollolus, *vt leuemus puras manus ad Deum sine disceptatione, & ira.* Ira namq; rationem evertit ac præcipitat; ingenerat odium; quòd & affectum, & memoriã occupat, eosq; nõ facile deserit, quocumque perrexerint. Tollit etiam atq; obliterat suavem Dei recordationem omnia vindicta, ultione ac cædibus rigescunt sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem: sic homo iracundus suscitatur rixas, ait sapiens, Carbones & ligna facile ignem concipiunt, quæ ipsa devorat, ac consumit: sic & ira in affectu ac memoria remanens, quicquid virtutis & pietatis in animo residet, labefactat atq; comminuit.
5. Redeunt etiam in avaris cogitationes avaritiæ, & pungunt & cruentant animã. Quoties nummos suos computat orans? Quoties oculos volvit & revolvit? Quot de lucris discursus facit inanes? *Avarus non impletur pecunia,* teste Sapiente; *Et qui amat divitiarum fructum non capiet ex eis, & hoc ergò vanitas.* Luctum esset cetera persequi. Hæc exempla gratia allata sint.
6. Nec est quòd quis dicat, perturbationes has in viris perfectionis amantibus, quicquid ea progressus non penitendos fecerint, minime reperiri. Fateor fieri posse, vt plurimum huiusmodi habitus exuerint. Non desunt

5.
Ira passio.

I. Timoth. 2.8.

3.
Ira.

Proy. 26.

21.

4.

Avaritia

Ecl. 5.9.

tamē & perfectis navi sui. Ii graviores has labes absterferint; remanenttamen subinde nonnulli affectus occulti, quos evellere difficillimum est. Parvi putantur, quod in modica materia, vt plurimum appareant; non tamen minus intensi sunt, quam qui in imperfectis hominibus notantur circa graviorē materiā. Iudicij sui subinde sunt valde amantes. Alij velle debent, & laudare, quod volunt, & probant ipsi. Afficiuntur erga res parvas. Nepotes aut neptes impensissimē diligunt, aut etiam pias personas vtriusq; sexus. Si eos in tali materia vel attingas tantum, si in aliquo reprehendas, videbis veterem hominē cum actibus suis in viris illis perfectis vigere; eos diutius recordari iniuriarum; admittere ac fovere cogitationes & muscas, quæ exterminant suavitatem pretiosi ungueti pietatis & conversationis cum Deo.

*benchorū
passiones;*

7. De remedio, cogitandum nunc est. Et quidem illud primum, nec infimum medicamentum, nosse morbum suum. Curatio nis maiorem partem medicus attingit; qui morbi causam assequitur. Deinde necesse est vt is, qui malum suum cognoscit, & fatetur; curare, sanareq; velit. Stulti mortales malū quo graviter onerantur amant; & à se excutere, quod facile possent, si vellent, nolunt. Bis miseri quod miseriam ferant, & tamen carere nolint. Tertium remedium, in lo-

*Remedia
contra
passiones;*
1.

NVI
416

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

2. go ac continuo studio destruendi atq; excle-
dendi morbi consistit. Pertinax morbus est,
& vt lapis durissimus vno ictu non rumpitur.
In id quoq; incumbendum, ne facile pertur-
bationes cum occasio aliqua nascitur, admit-
tamus. Urgent illæ quidem admissionem, &
audiri volunt; infinitas causas menti obtru-
dunt: si vel in minimo eis aurem præbeas,
intrabunt, & veluti in possessionem actæ, pa-
cē & trāquillitatem animi pellent, & quæ
quid interni solatij ac spiritus divini est, do-
pascuntur.

Principijs obsta serò medicina paratur,

Cum mala per longas invaluere moras.

3. Huic morbo remedij adfert plurimum pi-
tatis spiritusq; divini acquirendi studium, quo
spiritu cum mens arida imbuitur, facile pe-
stilentis spiritus putredo abstergitur: vt enim
terra arida rivo irrigata fructifera redditur
sic mens perturbationum spinis horrida fru-
ctuq; carens, gratia divini spiritus aspersa,
foecunda redditur, atq; hic rivus cælestis vit-
orum spinas evellit, & virtutum plantis fru-
cunditatem adfert.

4. Huc facit, vt antequam ad orationem acce-
das, animi motus sedes, fluctus illos præteritos
in malaciam convertas, & ne recurrant, pro-
virili efficias. Aderit benignissimus Dominus
conatibus tuis, cum viderit ex parte tua nihil
laboris, curæ, & industriæ desiderari. Postre-
mo

6:
 inō memento, malum omne, quod homini potest accidere vel ab extrinseco nasci, vel à domestico hoste parari. Hæc pestis in pene- tralibus est, virus omne in te nascitur, & qui intus est hostis, tibi mortem comminif- citur & parat. Si quando illi ansam atq; oc- casionē præbes exterius; illā interiùs arripit illicò conspirat, aditumq; facit, & adver- sarium admittit. Denique, domesticum hostem extermina: occasiones fuge; & pacem & tranquillitatem in oratione invenies.

SECTIO QUINTA.

De negligentia secunda causa culpabili distractionis

1. **D**istractions, ex negligentia sæpè pullulare, nemo sanè mentis facile negabit. Illa verò in omissione alicuius offi- cij quod adhiberi debet consistit. Hinc fa- mulum negligentem vocamus, qui quæ offi- cij sui sunt, vel prætermittit, vel perfunctoriè facit. Et nos servi inutiles ac negligentes di- cimus, cum ea, quæ ad orationis dignitatem spectant, quæq; usurpare deberemus, omit- timus. Hæc autem censeri possunt. Omissio gratiæ divinæ oblata, aut petendæ, aut com- parandæ. Sæpè enim Deus prævenit nos gratiâ sua, eamq; effluere permittimus. Di- cimus ergò tum negligentes, cum negligi- mus id officij, quo Dei favorem excipere,

*Negligẽ-
tia in ora-
tionibus.*

I.

F 5

aut

NVI

916

2. aut nobis conciliare deberemus, sine quo orationem debitè atq; attentè instituire non possumus. Item cum ad beneficia nobis præstita minùs attendimus, vt Deo grati, ac memores beneficiorum simus. Tum quoq; neglecti officij arguimur, cum ante orationè, dispositiones necessarias, de quibus ante copiosè egimus, minimè adhibemus: quæ petenda aut meditanda non prævidemus cum sine animi quiete, ac collectione ad orandum proficimus distractionibus ansam, atq; aditum prolixè præbentes. Cum orationis tempore, nec sensus externos, nec motus internos, orientesq; cogitationes coercemus, aut præscindimus, cum exterius ea tractamus, facimus, atq; exercemus, quæ cum oratione nostra nullum habent commercium, quæq; alijs loco, & tempore fieri oporteret: cum Deum nobis præsentem non reddimus, de eo ante orationem minimè cogitantes, nec ei reverentiam exhibentes. Deniq; cum orationis laudumq; divinarum ministerium, perfunctoriè, & quasi civile aut mechanicum opus peragimus.

Negligentiarum gradus.

2. Negligentiarum verò aliæ leves, aliæ supinæ, quasi affectatæ. Hæ posteriores in materia præsertim obligatoria graviorè subinde culpam generant: vt qui in notabili officij sui parte distractiones quæreret, aut affectaret. Cæterum pro gradu suo, plus minusve à Deo puniuntur.

3. Hug

3. Huc referri debent distractiones, quæ ex infirmitate nascuntur. Res enim difficilis est *Roma. 8.* continere spiritum suum, & imaginationem *20.* palabundam cohibere. Sanctissimi quiq; ingemiscunt, & parturiunt vsq; modò. *Vani atq; enim & infirmitati huiusmodi, creatura subiecta est, non volens: non solum autem illa sed & Apostoli primitias spiritus habentes.* Et licet quando diligentiam adhibemus, quam possumus, à peccati labe immunes simus. Verùm quis ad hæc idoneus? Quis dicere potest, mundum est, cor meum; & quod facere debui, feci.

Remedia

4. Remedia sunt, magno imprimis animo statuere pro virili, eas & vitare, & non admittere, Sæpè enim defectus nostros, quos improbamus palpamus, & volentes retinemus, sine proposito eos deserendi, præsertim ubi nonnulla difficultas sese obijcit. Arduum sanè id est, perpetuò invigilare cogitationibus, mentem intra sese concludere; vagandi libertate se privare. Plurimùm sanè valet, cū in omni negotio molesto ac difficili; tum in attentione conservanda, firma ac constans animi resolutio. Alterum est nunquam desperare de acquirendo habitu attentè Deum precandi. Si enim adhibita contentione pissimi viri lubricam illam mentis volubilitatem adedò difficulter coercent: quid erit si illi laxentur habenæ, ex desperatione tantæ molis superadæ? fac quod potes; tuis conatibus *aderit*

NVI

416

aderit bonus dominus, quos minimè secun-
dabit, si animum abijcias. In quo valde illi
displicebis; vel quia sòcordiam foves, ani-
miq; fortitudinem atq; constantiam deseris,
vel quia de eius auxilio cū quo plurima eaq;
magna potest efficere diffidis.

3. Pœnitentiæ subinde subeundæ sunt, si
quando tepiditas surrepat; excitandi spiritus,
aut pia lectio, aut examine particulari ad-
hibito, sacramentorum vsu; consilio directo-
ris: exigendæ pœnæ, si quando propositum
transgressus fueris.

4. Initio orationis Deum precare, vt caco-
dæmonis illusiones abigat, manu protectrice
advenientes repellat, mentem roboret, atq;
illustret cælesti luce, & animum delectatione
perfundat, vt orationem cum voluptate, qua
quasi vehiculo laborem & molestiam levat,
perficias.

5. Quòd si contingat in decursu orationis
animum aliò transferri; vbi animadvertis,
brevis, Deo propitiato, illicò abruptas, par-
tesq; in vnum coire facias, & perge alacriter
vt poteris. Sensim enim disces, primùm,
longiores moras non admittere. Tum faci-
lius redire ad rem. Deniq; & rarò à te divelli
& facillimè te tibi ipsi reddere.

6. In fine orationis observa, an occasio-
nem vanis imaginibus dederis. Castiga ne-
gligentias quantumcumq; exiles: nam per-
tur-

turbationes ille velle censetur, qui causam & occasionem, vel admittit, vel cum potest non removet. Vide etiam quibus auctoribus aut fontibus ea excitata fuerint, an a demone, an passione, an incentivis carnis, an prava consuetudine; Item utrum initio, medio, aut fine. Hæc via est artem bene orandi ad discendi. Si res bene successit, gratus esto ei, qui tibi eam gratiam largitus est.

SECTIO SEXTA.

De otio, tertia causa culpabili distractionum.

1. **T** Ribus ex capitibus otium orationi præsertim mentali officit, & turbationes generat cum ex parte auxilij cælestis: repugnatum ex indispositione orantis: tum deniq; ex natura otiositatis.

Et quidem ex parte Dei, cuius est opem necessariam fundendæ orationi præbere, quam si subtraxerit frustra de successu speramus. Ex parte

Nam quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse Dei.

Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus Prob. 1.

At spiritum hunc Dominus dare otiosis non statuit, teste eodem Salvatore, qui ait, quãdã

magis Pater vester cælestis dabit spiritum bonum, petentibus se. Non ergo spiritus hic inertibus datur, sed obnixè à Deo petentibus.

2. Accedit potissimum eos Dei gratiam promereri qui puritati student, & peccatorum vel etiam ne vos minimos refugiant. At otium

vitiorum

NVI

416

Eccl. 33. vitiorum omnium mater atq; origo est, multam
 27. enim malitiam docuit otiositas. Et iter pigrorum
Prov. 15. quasi sepes spinarum. Qui pedibus nudis am-
 19. bulat, & se in spinas iniicit, seipsum eruentat.
 Otiosorum affectus, seu pedes nudi sunt vir-
 tutibus, quibus contra peccatorum spinas pun-
 gentes munimur. Quam igitur vita illorum
 punctationibus est obnoxia! Hi ergo non me-
 rentur divinam opem orationi necessariam,
 qui nec eam quaerunt, & oblatam negligunt,
 & abijciunt.

2. 3. Ex altero capite. Otium fons oranti-
Ex indis- quoq; est, omnis perturbationis. Animus
positione enim neglectus, instar est agri inculti, ac
erantis. deserti, cuius solum sterile, & carduis sen-
 1. tibusq; scatens, a quo sperare praeter spinas

Prov. 24. & tribulos debes nihil. Per agrum, ait Sapiens,
 hominis pigri transivi & vineam viri stulti, & ecce
 totum repleverant urtica, operuerant superficiem
 eius spinae, & maceria lapidum destructa erat. Quod
 in agro hominis pigri animadvertimus; hoc
 in animo eiusdem fieri spiritus sanctus alle-
 verat: nempè & ineptum esse ad spirituales
 operationes fructumq; proferendum, & in-
 finitis vitiorum impedimentis circumfluere.

Ezechie. 5. Adde otiositatem in delectationes carnis
 16. 35. torpentem solere deducere; & qui virtutum
 epulis non capiuntur, ventris delicijs ac car-
 nis voluptatibus oblectari. Ecce haec fuit ini-
 quitas Sodoma sororis tuae, superbia, saturitas panis
 &

& abundantia, otium ipsius & filiarum eius; & Lib. II.
 manum egeno & pauperi non porrigebat: & elevata de spiri-
 sunt & fecerunt abominationem coram me. Mens tu Acc-
 otiosa (ait Cassianus) nihil aliud cogitare novit, dia.
 quã de escis, & de ventre. Hęc sanè hominem ad
 orationem parùm reddunt idoneum. Venter
 plenus despumat in libidinem; piritum non
 inflamat, sed carnem & sanguinem ac-
 tendit.

5. His accedit, dæmoni ingressum patere in
 edes vacuas, & otiosas, & ipsum nõ tantũ ora-
 tionis, sed omni etiã tempore turbas, motusq;
 eiere, & quicquid potest mali, importare. Mo-
 niti sumus à Christo pulcherrima illa para-
 bola. Cum dormirent homines, venit inimicus homo
 & superseminavit zizania in medio tritici. Zizania
 sunt fœdæ cogitationes, desideria ambitionis,
 voluptatum illecebræ, quæ cum varijs occa-
 sionibus menti insinuantur, & ingeruntur;
 tum maxime orationis horis, muscarum im-
 pudentiissimarum instar circum volitant,
 mordent, & aculeum infigunt.

6. Quod si naturam otiositatis considerare 3. Caput
 mus (quod tertium erat caput) inveniemus Ex natu-
 directè orationi oppositam esse. Est enim ra otiosi-
 oratio mentis animiq; vires suas exerentis tatis.
 actio atq; exercitatio. Otium verò, quies, &
 actionis omissio, seu cessatio ab opere, & eò
 maxime, cui instanter vacare oporteret. Qui
 orat, vires omnes intendit, sive naturales,
 sive

NVI

416

Matt. 13

25.

3. Caput

Ex natu-

ra otiosi-

tatis.

sive

sive supernaturales: sensusq; omnes animi
admovet, vt Deo convenienter loquatur,
Deum audiat, eius odorem percipiat, eius
suavitatem degustet, ipsum complectatur,
ipsum quantum natura permittit viatoris, vi-
deat. Otium, hæc excludit vniversa; nihil
agit, nihil contendit, quietem & oscitantiam
affectat.

Otium 7. In duplici verò differentia cōcipi otium
an duplici potest. Vt primū non connotet omnimo-
differen- dam quietem, & cessationem ab omni actu,
tia. sed tantū actus illos excludat, quos homo
eo tempore exercere teneretur. Dicitur ser-
1. vus otiosus qui totos dies nugatur, & Do-
mini sui obsequia negligit. Ita etiam otiosū
nominamus, qui etsi multa verset, tractetq;
intempestivè animo, & corpore; prætermittit
tamen importunè, quæ tractare intere-
deberet, vt qui tempore sacri obligatorij ob-
ambulat, aut mensæ accumbit.

2. 8. Aliter accipi potest otij nomen, vt otio-
sus dicatur, qui nihil omnino facit & animo
nil cogitat, nihil desiderat, nihil complecti-
tur. Vtrumq; in oratione reprehensibile est,
& aliena cogitare, & à pia cogitatione de-
Otium sistere. Hoc otium à Sanctis patribus pernicio-
pernicio- ciosum vocatur; eoq; laborant nō raro, qui
sum. diutius, quàm vires ferant, orationem men-
1. talem protrahunt. Ii deinde, qui ea meditari
volunt, quæ captum eorum superant. Alio-

re ne quaesieris, monet Sapiens. Hoc sapè pa- *Ecc. 33*
 tiuntur, qui sine materię subiectę preparati- *22.*
 one, ad meditationem accedunt, quibus si
 nihil occurrat, & in incertum vagentur, nulli
 nisi sibi ascribant.

9. Illud quidem fatendum est: contempla-
 tionis tempore, animam adedò inflammari
 posse, vt in adepto fructu, ac solatio conqui-
 escat sine labore, sine discursu. Non tamen
 id fiet sine vllò actu: mens enim vider quid
 obtinuerit, voluntas afficitur, & delectatur.
 Quòd si homo post intimam illam cum Deo
 communicationem ac coniunctionē agere,
 cogitare, delectari, frui, ab omni deniq; ani-
 mę actu cessare dicatur: dicendus est etiam
 otiosus, & quidem otio pernicioso, quę stu-
 piditas quędam est, & mentis inanitas: quia
 impossibile est Deum amare, sine cogitatione
 dirigente: Deum complecti, sine actu vo-
 luntatis & amoris.

10. Nunc de remedio cogitandum, in
 quantum saltem otium orationis est impedi-
 mentum.

Primum quidem opere pretium videretur *Remedia*
 studioso pietatis, vt omnes horas diei distri-
 buat, ordinemq; illū seruet accuratè. Certa
 hora surgat; orationi tēpus attribuat, lectioni,
 studio, refectioni, corporis relaxationi,
 labori manuum; denique quieti spatium
 circumscribat. Ordinem hunc non facile

G immutes

NVI

416

immutet. Quòd si mutari contingat; id ferè
per in melius, iustamq; ob causam. Hinc fa-
cile quisq; perspiciet num tempus suum ve-
liter transigat. Quòd si secus fieri animas
verterit, corrigat.

II. Quæcumq; illi non incumbunt, vel e
officio, vel ex caritate aut necessitate id cur-
iactura temporis coniunctum esse existime
& ad otium pertinere. Tales sunt visitationes
frequentiore s amicorū, quæ tantum animi
gratia instituuntur, & ad fallendum tempus.
Longiores item colloctiones cum necessi-
tarijs, aut consanguineis, alijsq; amicis o-
meritò temporis fures nominari possunt.
Huc pertinet somnus diuturnior, quàm otium
aut necessitas requirat. Turpe est iuvenis
ultra septem horas stertere; ac pretiosissimū
aureumq; aurore appetētis tempus ad eò
generi torpore proterere. Super omnia
caveas à consortio mulierum quantum
eæ piæ sint, ac devotæ; raro eas visites: si
adeāt, audi benignè quæ proponunt; respice
de ac dimitte cum odore bonæ ædificationis.
Hac ratione te suspicient & observabūt. Ma-
mor esto dicti Sapiientis. *Melior est iniquitas*

Eccli. 42.
14.

viri quam mulier benefaciens; longè enim pro-
detrimenti puritati, pietatiq; tuæ, sua mod-
tia ac colloquijs spiritualibus adferent, quæ
illis ipsis spurci alicuius ganeonis scurrili-
ingerere poterit. Ne attendas fallacia

est: favius enim distillans labia meretricis, & Proverb.
nitidius oleo guttur eius: & acuta quasi gladius bi- 5.2.
leps. Quod Salomon de fatua muliere asse-
 verat, timeri debet ab ijs, quæ aliàs & bonæ
 habentur, & gratiosæ reputantur. Existima-
 te operam perdidisse cum sine necessitate, vel
 breve aliquod temporis spatium, cum iisdem
 absumpseris. Etsi pietas sit, opportunè illis
 opitulari; maioris pietatis est conscientia tua,
 ac bonæ ædificationi consulere. Ad otium
 inquam pertinere puta, quicquid sine evi-
 denti necessitate in hisce colloquijs temporis
 consumpseris.

12. Trahit sua quemq; voluptas. Ideò non
 pauci trahentem sequuntur. Venatione ca-
 piuntur alij, alij lusu vario: alij horologia
 perpetuò fabricant, alij numismata. Si hæc
 loco, tempore, ex officio tractètur, legitimè
 fieri possunt; si tantum quia sua trahit quæq;
 voluptas, non ex officio, nec ex instituto, vt si
 à sacerdote vel religioso: omninò huiusmodi
 orationi attentionem non adferunt, sed om-
 nem pietatis contentionem, sensumq; in se
 transferunt.

13. Postremò illud tantum addam Cassiani 5.
 solidum salubreq; consilium; *experimento in-* Lib. 10.
quit probatum est, acedia impugnationem non de- de instit.
clinando, sed resistendo superandam. Forti enim *motu.*
 animo, dum cum Deo colloqueris, torpor
 excutiendus est: si enim locum ei dederis, te

G 2 tuamq;que

NVI

416

tuamq; orationem opprimet, & sine fructu
tristis atque inanis ab ea recedes.

SECTIO SEPTIMA.

De scurrilitate, quarta causa culpabili distractione

- Scurrili-* 1. **O** Tio admodum affinis est scurrilitas
tas, & & loquacitas; cui haud raro sese im-
alia lin- miscet morum dissolutio, cachinnatio, inequ-
gua vitia letitia, risus immodicus, & si quæ sint hum-
modi, quæ linguæ immoderationem sequuntur.
2. His quoque affines accedunt, detractio,
Detractio imperus subitanei, mordacitas, irrisio-
3. secretorum revelationes, quæ mentem pro-
Ex his modum acriter lancinant, scrupulos & ac-
scrupuli leos magnos subiiciunt, & infixos reli-
Oratione quunt.
impediunt
1. 2. Gravia sunt hæc vitia, & plus quam an-
mo concipi potest, orationem impediunt.
Si enim otium, quod vel actus excludit,
nullius momenti ludrica complectitur, in-
tum animum ad consortium cum Deo in-
undum reddit, eo quod nugæ huiusmodi
recurrunt, & sanctarum cogitationum locum pro-
piant: quâto magis scurriles sermones, ne di-
turpiloquiū, verborum iactantia, atq; inaniter
3. Accedit ut quæ ore pronuntiantur, ma-
feriant phantasiam, & affectus naturales
quæ inaniter, temereq; cogitantur.

4. Pijs quoque mentibus sat exploratum est, quantam molestiam adferat exiguus scrupulus, quamvis levioris alicuius culpæ, etiam imprudenter admisæ. Quid facient tã enormes defectus, cum oranti recurrent, & animum iustè ferient ac mordicabunt? Qua ratione quis eos excutiet? Quomodò feret aculeos? eorumq; deponet memoriam?

5. Huc facit sollicitudo ac cura, ne ea quæ cum iniuriã aut offensione alicuius, imprudenter aut iracundè dicta fuere, referantur: neve aversiones, rixas, dissentiones pariant; ne qui à superioris gratia excidant; aut promotionem suam impediant. Pœnitere quidem licet dicti aut facti, sed volat irrevocabile verbum index mentis & animi. Hinc sapiētissimè Ecclesiasticus. *Lingua imprudentis subverso est ipsius.*

34

NVI

416

Eccl. 34

15.

6. Minuunt hæc quoq; Dei benevolentiam & impediunt, quò minus fluente gratiæ largiùs ipse oratibus infundat; sine quibus arida est oratio, & insipida.

4.

7. Sed de remedio agendum; atq; illud inprimis occurrit, odium nempè magnum concipere harum omnium ineptiarum, quas cum in alijs videmus, non modò displicent, sed etiam detestamur; nolumus enim irrideri; modestiam probamus, ac diligimus in alijs. Nolumus quicquam nobis detrahi, nec aliorum linguis proscindi. Cogitemus hæc

Remedia

1.

6 3 quoq;

Quoque alij in nobis displicere; otiosos
 Eccl. 19 & contemptibiles nos reddere. *Sagitta*
 12. *ta infixa femori carnis* (ait Sapiens) *sicut ver-*
bum in ore stulti. Sagittæ sunt verba impre-
 dentium. Sæpè qui feriunt canes sunt, qui
 & morderetè, & allatrare possunt. In femore
 læsi dicuntur, ob honoris sui iacturam illa-
 tamq; iniuriam, præsertim in nervo, sicut
 puncto incontinentie.

8. Deinde erubescamus faciem omnipo-
 tentis Dei, qui meritò, cum ad orandum ac-
 cedimus, videns conscientias nostras his
 maculis sædatis, exprobrare potest nobis
 citius nostram scurrilitatem, & nos à se con-
 fusos propellere.

SECTIO OCTAVA.

*De nimij occupationibus, quinta causa culpabilium
 distractionum.*

Occupationum 1. **F**vgientes otium, ex opposito non
 detrimē- scylla: & sese occupationibus immergunt,
 12. delectantur atq; involvuntur: & licet non
 2 sine inquietudine & sanitatis, imo salutis de-
 trimento; malunt tamen servi esse, ac ma-
 eipia rerum & occupationum, quàm libe-
 tate qua frui possunt, gaudere. Miseri mo-
 tales, qui miseriam amant, & felicitati am-
 ponunt. 2. *Occ*

Occupationum autem alia turpes aut pe- *Occupatio*
 riculosa; alia temporales & corporales; alia *onū alia*
 honesta & spirituales. Cum verò omnis oc- *turpes*
 cupatio immoderata orantis quieti præiudi- *aut peris*
 cat; tū turpis sanè prorsus evertit. Parūm *culos*
 apti ad orandum iniusti negociatores, auariq; *1.*
 & qui lusu lucrum quærunt, & poculis sese *2.*
 ingurgitant. His satis vicini sunt ij qui vt la- *3.*
 borem fugiant, militiæ & sceleribus adiunctis *4.*
 dant nomina, animumque. Hos sequuntur
 qui negotijs sese implicunt, quæ parūm cum
 orationis exercitio commecij habent. Nego-
 tiatores enim etiam non iniusti, sæpè quæ
 salutis sunt negligunt, rarè verbum Dei au-
 diunt, post graves lapsus difficulter resurgūt;
 finis sui, & Creatoris sæpè sunt immemores.
 Sunt & alij qui officia ac ministeria obeunt
 in quibus sine peccato, vel suo, vel alieno ver-
 sati haudquaquam possunt, quales caupones,
 militum duces, palatini qui principum au-
 ribus serviunt, & similes. De his Salomon.
Dua, inquit, species difficiles & periculosa mihi
apparuerunt: Difficile exiit negotians à negli- *Eccle. 28.*
gentia, & non iustificabitur caupo à peccatis labi-
orum. *28.*

Nulla, fides pietasq; viris, qui castra sequuntur,

Et exeat aula qui volet esse pius.

Arsenio Arcadij & Honorij Imperatorū pe-
 dagogo, vox celo delapsa insonuit. *Arseni,*
aulam fuge si salvari vis. Graves enim in hisce

G 4

Occurrunt

NVI

416

2. occurrunt occasiones perpetuè, quibus obfisti vix, & ne vix quidem sine peccato potest.

Temporales.
Harum aliqua

1.

Necessaria.

2.

Vtiles.

3. Temporanearum occupationum alie necessariae, alie utiles, alie superfluae. Necessariae sunt, quibus vitam ac familiam sustentamus. Ex quoque quae nobis ex officio incumbunt, quaeque omitti non possunt sine violatione officij, necessariae reputantur.

4. Utiles sunt ambulationes, conversationes honestae, contractus, mercimonia, exercitium artium mechanicarum in bonum familiae aut reipublice adhibita moderatione. Vtraque tamen ad salutem nihil profunt; nisi cum virtute coniungantur, ut si ad Dei honorem, ad caritatem proximo impendenda ad finem alicuius virtutis supernaturalis referantur. S. Paula pauperum pedes lavabat, eis opitulabatur & maximè infirmis quo in genere Sanctorum quam plurimi sese exercuerunt.

3. *Superflua*

1.

Saculivium.

Luc. 14.

18.

5. Superfluae sunt quae solum ad lucrum & splendorem vanum adhibentur, ut qui sumptuosa aedificia, hortos, fontes, vivaria infinitis sumptibus ad oblectationem tantum excitant. Haec omnia nihil promovent orationis negotium, obsunt vero quam maximè atque adeò periculosas esse huiusmodi occupationes Christi Domini excellens illa parabola declarat; vocati namque ad coenam regni

caelestis

caelestis, ceperunt simul omnes sese excu-
sare; primus quidem quod villam emerit;
alius quod iuga bouum emerit quinque: de-
niq; tertius quod vxorem duxerit, & ideo nō
possit venire. Ad hæc homines facile impel-
luntur specie vtilitatis & commodorū. Vti-
nam infinita exempla non suppeterent.

6. His accedunt occupationes, quas viri
spirituales, & religiosi in curandis augendisq;
rebus temporalibus (quibus longè magis in-
cumbunt, quàm Deo) sibi vsurpare solent.
Nihil præclarè actum quod eorum manibus,
ac iudicio perfectum non sit. Fit quidem
subinde, vt fides hominibus careant, quibus
res credant. Si tamen onus partiri possint,
expedit sanè curam suæ salutis ac perfecti-
onis, temporalibus negotijs, ac opibus quæ
pereunt, anteferre. *Quid enim prodest homini,*
si vniuersum mundum lucretur, anima verò sua de-
trimentum patiatur? aut quam dabit homo com-
mutationem pro anima sua? Corporalis exercita-
tio ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia
utilis est. Corvus ex arca emissus ad arcam
non redijt: redijt columba virentis olivæ ra-
mum in ore referens. Malè sibi contulunt,
qui ex tabernaculo Domini, seu arca suæ cō-
scientiæ egressi, per mundi huius ac negoti-
orum fluctus effundunt sese, nunquā aut rarè
ad tabernaculum Domini revertentes. Hi
vimirum sæpè absorbentur ab aquis diluvij,

¶ Spiritumq;

NVI

116

2.
Religiosorum
rum im-
probatur
Matth.
16.26.
I. Timo.
4.8.
Gen.8.

Spiritumq; in primis, & fortè temporalia omnia amittunt, seroq; lamentantur miseriam, & calamitates, quas curam, & solitudinibus suis mercati sunt. Ad arcam sæpe regrediendum cum columba: & egressi pacem conscientiarum, ac animi tranquillitatem nobiscum ferre memores, extremis tantum pedibus aquas negotiaq; huius mundi attingamus; non mergamus animos nostros, nosq; magis amicis, proximisq; ac rebus gerendis commodemus, quam dedamus; mutuemus quã largiamur.

3. 7. Spiritualium occupationum alia ad ingenium tantum pertinent, alia ad pietatem: & hæc quidem vel moderatè suscipiuntur, vel immoderatè. Spirituales occupationes quæ à naturæ fontibus oriuntur, sunt quæ ab artibus profluunt; quales perspectiva, mathematica, arithmetica, philosophia, & multæ alia scientiæ speculativæ, quæ totam hominis mentem occupant. sibiq; vendicant. Hæc est instrumentum quo spiritualia tractamus, excoliant, atq; exerceant ad functiones internas clariùs eliciendas; pietati tamen vehementer obsunt, si sine modo usurpentur: nec hæc solæ, sed & studia rerum divinarum, quæ tantummodo ad scientiam acquirendam aluntur. Est enim intellectus prima animi nostri ianua, nihilq; in animum invehitur, quod non ab eo discutiat, qui si sibi cuncta retineat, nec ad arcam primariam hominis

Spirituales quædam.

1. *ad ingenium pertinentes.*

1. *ut scientia speculativa.*

2. *Etiam sacra subinde orationi obsunt.*

Apta similitudo.

interu

Interni, quæ voluntas est, quicquam transmit-
tat, ieiunius animus remanebit, & egestate cõ-
ficietur, vti in civitatibus fieri videimus, vbi à
ianitoribus, res quæ importantur, retinentur.

8. Occupationes spirituales eæ censerì pos-
sunt quæ ad salutem propriam ac proximi, aut
certè ad Dei optimi gloriã spectant, etsi cor-
poris vtamur ministerio; quales sunt eæ quæ *spiritua-*
ex vi spiritus cõcepti promanât, vt cõciona- *les occu-*
ri, cõfessiones audire, ignorâtes erudire, pec- *pationes*
catores ad meliorem frugem reducere, atq; alia *ad salutem*
opera misericordiæ, quæ spiritualia vocantur. *pertinen-*
His nõ abfimiles sunt omnes virtutum func- *tes.*
tiones, imò & rerum indifferentiũ, si modò
ad finem supernaturalem referantur. A spi-
ritu enim Dei hæc procedunt, à quo res spiri-
tuales nomen meritò fortuantur.

9. Huiusmodi officia spiritualia & multò
magis reliqua iam explicata, si immoderatè
suscipiantur, orantis animum affligunt, sen- *Occupat-*
sumq; pietatis atq; attentionis exsugunt. *iones*
Accedit internum hominem ab instrumento, *immode-*
corpore nempe infirmo, in functionibus suis *rata no-*
dependere: quòd si corpus imbecille plùs *cent-*
æquo fatigetur, & eius vires tanquam acies *1a*
retundantur, obtusiores fore eius operationes; *2o*
& asinus tandem sub onere fatiscet, nec fa-
cile erigi ac roborari, magno sanè spiritus
detrimento poterit.

10. Inter alias verò immoderationis partes
cura

NVI
216

Philip. 4.

6.

I. Pet.

5. 7.

cura & sollicitudo nimia aut rerum temporalium, aut anxietas ea munia explendi, quæ à superioribus iniunguntur, in postremis non sunt reponendæ. Hinc Apostolus nihil, ait, solliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione petitiones vestrae innotescant apud Deum. B. item Petrus nos monet omnem sollicitudinem proijcimus in eum, quoniam ipsi est cura de nobis. Pro virili ea quæ nobis incumbunt, si perficiamus, nihil à nobis exiget Dominus aliud: nec prudenter superiores exigere possunt. Expedit quoque nobis persuadeamus, nos esse servos inutiles, parùm ad magna idoneos, & in gazophilacium duo minuta tantùm posse reponere. Cetera si Deo committamus, bene, quieteque nobis eveniēt. Ita nobis suadet Rex Sæctus. *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te eruet, & non dabit in æternum fluctuationem iusto.* Et hæc quidem de occupationibus eorumque remedijs dicta, sufficiant.

Psal. 54.

23.

SECTIO NONA.

De distractionibus tertij generis, quæ dispensatione divina proveniunt.

Distractiones animi à nature defectu; quæ ex vitio nostro promanant. Tertia causa inuestiganda iam venit. Cum, enim

Dominus

Dominus ipse sit Deus, & det auxilia sua *permittit*
 quibus placet; & rationibus suis eternis *ob causas*
 xus quibusdam locupletissime largiatur;
 quibusdam eadem subtrahat; cūq; sine eius
 ope, nihil possumus boni, vel cogitare quide;
 clarum est, si Dominus sese à nobis subducatur,
 nobis cum psalmographo dicendum: *anima* *psal. 143*
mea sicut terra sine aqua tibi. 6.

2. Constat verò benignissimum Deum, &
 patrem nostrum, qui novit, quid cuiq; expe-
 diat, iustissimis rationibus, solatia sua, ac de-
 vorionis sensū subinde subducere, teste Rege
 sanctissimo. Ego dixi in abundantia mea, non *psal. 29*
 movebor in aeternum: & adiungit. *Avertisti faciem* 8.
tuam à me & factus sum conturbatus. Hoc pul- *De lucis*
 cherrima similitudine Climacus declarat. 6.7.

Abcondit seipsam, inquit, infantis mater, quem
 si viderit anxie inquirere, gaudio afficitur, sicq; illū
 instruit adharere iugiter, affectumq; infanti alius
 imprimit, eumq; ad se amandum ardentius in-
 vitat.

3. Cause & cōiecturę aliquę adferendę sunt. *Iudicia*
 Prima ad inscrutabile iudiciū Dei referenda *Dei*
 est. Non enim cogitationes mea, cogitationes vestra, *Isaia 55*
 neq; via vestra via mea, dicit Dominus: quoniam sicut 8.
 exaltatur cali à terra; sic exaltata sunt via mea à *Rom II*
 vijs vestris. Quis enim cognovit sensū Domini aut quis *34.*
 consiliarius eius fuit? Ipse enim Dominus est, &
 nemo ei dicere potest. Quare hec facis?
 Scrutatur etiam ac novit corda hominum, &
 quid

NVI

116

quid cuiq; conducat, quid mereatur perfectissimè cognoscit. Denique Rex Regum est nihil sine causis iustissimis agit, nititurq; eternis rationibus, quas qui scrutari nitatur opprimetur à gloria. Pię tamè mētis est, de Deo letire in bonitate, & cum omni reverentia de eius providentia iudicare, ac loqui. Quis carior vnigenito filio suo? tamen ijs temporibus, quibus summa consolatione, atq; auxilio indigebat, se derelictum profitetur, nempe cum in horto orationem facturus dis-

Mat. 26. *cebat Apostolis suis: Tristis est anima mea usq; ad mortem.* & in sacrificio cruento exclamat.

Mat. 27. *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* S.

p. 46. filium dilectissimum, qui & nature conditione, & virtutis merito, solatia, auxiliaque de cælis sufficienda exposcebat, dereliquisse benignissimus pater dicatur; nec id fecisse vllò modo credi potest sine iustissimis rationibus: quid miramur, si subinde derelinquimur, & anima nostra arida & ieiuna remaneat. Solent tamen cause ipsæ, quę cū res fiunt, incognitæ sunt; successu temporis sese explicare, ac manifestare. Atque in hoc sapientia Dei oculis mortalium elucet quàm maximè, & eos in admirationem, confidentiam ac amorem impellit,

2. 4. Altera causa, vnumquemque nostrum ob nostrum attingit, aut bonum vniuersi, quod ordinariè profectum privato anteponi necesse est: Nam & vari-
ctas

ras illa, quæ in providentia cernitur instruc-
 tioni communi inseruit, & ex detrimento, ac
 calamitatibus privatorum, damnum quod
 publicæ rei imminere aut accidere potest,
 metimur. Subtrahit ergò non rarò oranti-
 bus solatia sua, vt de se, viribusq; suis quisq;
 cognoscat, & iudicet pro veritate, & tantæ
 maiestati elatos animos subijciat. Nimirum
 superbi, elatiq; natura sumus, & nobis arro-
 gamus, quæ à nobis non habemus, sed ab eo
 qui dat omnibus affluenter: Et is nos vult esse *Iac. I.*
 humiles, & cognoscere, quod hæc à nobis
 non proveniant, sed à se, vt discamus ad eū
 recurrere, & in animi submissione, ac gra- *I. Petri*
 titudine permanere: Ided Apostolus Petrus *5. 6.*
 ita nos hortatur. *Humiliamini sub potenti manu*
Dei, vt nos exaltet in die visitationis sua. Nempe
 devotionis sensus thesaurus ingens est, furi-
 bus illum Deus non committit. Fures sunt
 superbi, qui gloriam Dei detrahunt, sibiq;
 adscribunt. Humilibus vt pote fidentissimis
 Deus thesaurum hunc facile credit; nec
 enim quilibet sibi vsurpabunt, sed fidelis-
 simè cum timore ac tremore depositum cus-
 todient. Hinc verissimè dictum ab Apostolo.
Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. *I. Petri*
 Humiliationis ergò ac submissionis causa, *5. 5.*
 gratia nobis subducitur. *3.*
 5. Tertia à Beato Bonaventura purgationis *Ad pur-*
 dicitur. In duobus verò purgatio illa consistit, *gandum*
vt affectum

NVI

416

1. *Bonav. libr. de process. religio. pro. 7. c. 21.* vt desidia, ac neglectus Dei querendi abster-
gatur; & in oratione otiositas, tepiditas, cur-
riositas, & similes defectus exterminentur.
Quid mirum si filio, mater vbera non offerat
cum ille ad ea non aspiret? Si segniter & igna-
viter papillas exugat? Deum sane invenies
si modo in toto corde exquisieris eum. Al-
terum quod purgari debet, est ingratitude, qua
sape laborat qui devotionis sensu afficitur
& auctorem beneficij non agnoscit: vt si filius
cibo se refici reputet, ei que soli refectioem
acceptam ferat; a patre vero nihil beneficij
accipere profiteatur. Idcirco panem hunc
caelestem bonus pater subtrahit, vt filius cog-
noscat si panis sapidus sit, non a pane saporem,
sed a Patre caelesti immitti.
4. *Erudi- tionis* 6. Quarta causa ad eruditionem pertinet.
Quidquid enim sit, multa nobis, meritisque
nostris ascribimus, difficileque est mentem
omni errore exuere, eaque opinione imbuere,
qua credamus ac fateamur soli Deo tribu-
endum, quicquid perfectionis, solatijque
spiritualis possidere nos cernimus. Hinc
Iac. I. 17 Apostolus Iacobus. *Omne datum optimum, &*
Ioan. 15. *omne donum perfectum desursum est, descendens*
Ioa. I. 3 a Patre luminum. *Et sine me, ait eterna Sapi-*
entia, nihil potestis facere. Et sine eo factum est
nihil.
5. *Indiscre- tionis.* 7. Accedit alia ratio qua Deus castigat in-
discretionem nostram. Nonnulli enim plus
conantur

conantur quam valeant. *Vitæ autē nostræ, Eph. 4. 7.*
data est gratia, secundum mensuram donationis
Christi. Cū autem bonū aliquod opus exer-
 temus, illud à duplici causā procedit: à nobis
 quidē apparēter; sed opus illud duas requirit
 occultas quasdā primæ causæ cooperationes,
 vnam naturalem, qua Deus generatim (vt
 auctor nature) concurrat ad omnia opera,
 quæ natura suis viribus exercere potest. Al-
 teram supernaturalem in operibus virtutum.
 Impossibile enim est, sine auxilio supernatu-
 rali opus meritorium efficere: Auxilium
 verò illud certo gradu, atq; intensiōe con-
 stat: sicut in rebus naturalibus qui pollet vi-
 ribus ad onus ferendum decem pōdo tantū,
 ad conficiendum vna hora tres leucas, non
 feret onus mille pondo, nec vna hora tre-
 centas leucas decurrere poterit; Ita qui au-
 xilij supernaturalis gradus habet decem tan-
 tum, fallitur si elicere statuat actum intensū
 gradibus 40. ; quia causæ secundæ vires, eò
 non pertingunt, eiq; prima non responderet,
 & succumbit natura, cui gratia equaliter non
 opitulatur. Hinc fit vt quidam zelum ha-
 bentes sine scientia, ieiunijs intempestivis
 corpus enervent; intēdant ingenij nervos in
 attentione procuranda; tandiu orationem
 producant, donec spiritus vitales exhauriāt,
 & inutiles maneant, nihilq; postmodum à
 natura, quæ instrumentum operationum di-
H
vitarum

NVI
416

divinarum est obtineri possit. Expressere hi volunt vi devotionem magis, quam e caelis adiscere, atq; haurire. Luunt verò profectio temeritatis, atq; impudentiæ suæ pœnas, dum sine consilio, ac patrum spiritualium directione plus attentant conanturque, quam per vires corporis & animi, auxiliique spiritualis valeant.

6. 8. Sexta causa ex paterno Dei affectu procedit, qui nobis merendi occasionem præbet locupletem. Cum enim anima iam se derelictam agnoscit, celum pulsat, desideria ascendit, sese omnium mortalium infelicitatibus denuntiat; Dei maiestatem reueretur, spem excitat, & ad placandum Dominum, quem offensum credit, omni ratione se convertit. Ex quo sequitur, & augeri gratiam hoc insigni conatu, & coronam in celo parari nobiliorem, atq; auctiorem.

7. *Probatio-
nis.* 9. Probat deniq; quos diligit amantissimus Dominus, & explorat an à nobis diligatur. *Sunt enim qui ad tempus credunt, & in temptationis recedunt.* Itaq; visitat nos & consolatur amicâ, blandaq; visitatione, & subtrahendo paternæ benevolentiæ. Quod si destitutos solatio hac gratia ac solatio, nihilominus constat nos invenit, & ad eius nutum paratos: tum dum probata virtute nostrâ, maioribus beneficijs afficit, & priores favores, novis beneficijs

13.

beneficij accumulat. Qui verò solatijs des-
tituti animum abijciunt, non Deum, sed sese
ipsos quævisse, testatum faciunt. Hi ergò
consolationem merentur, qui probati fideles
inventi sunt; & cum Beato Iobo dicunt. *Iob. 1. 21*
Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino
placuit, ita factum est: Sit nomen Domini bene-
dictum. Hæc de distractionibus pauca suffi-
ciant.

TEXTVS QVINTVS.

Et dabo tibi.

Dei promissiones esse conditionatas: Orationi esse
iungendam mortificationem.

H Actenus quæ textus verba præcesserunt
conditionem continent, quam indicat
sequens copula (*Et*) Dei namq; sensus is esse
videtur, vt Moyses omninò in montem con-
scendat: si pareat; in eo, Deum statuisse, ei dare
tabulas lapideas, & legem & præcepta quibus
populum instruat. Voluit item Dominus
Moysen, laborem ascensus suscipere, & ni-
faceret; ei ipsi minimè daturum legem, &
præcepta tradenda populo. Hoc ipsum ergò *Promis-*
particula (*Et*) denotat, vt cognoscamus: *siones vi-*
primis verum esse, quod Concilium Triden- *ta ater-*
num statuit, conditiones vite aternæ esse *na esse*
conditionatas, non absolutas. Neque enim *conditio-*
absolutè nates

H 2

absolutè nates

NVI

116